

Каминская О.В.

Ровенский областной институт последипломного педагогического образования

АВТОРСКАЯ КЛАССИФИКАЦИЯ ИНТЕРНЕТ-ЗАВИСИМОСТИ ЗА КРИТЕРИЕМ ОСНОВНОГО МОТИВА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СЕТИ

Аннотация

Статья посвящена описанию авторской классификации видов интернет-зависимости. За основу взят не вид ведущей деятельности в сети, как в большинстве существующих классификаций, а основной мотив, побуждающий личность проводить в интернете значительное количество времени, и запускающий механизм возникновения аддикции. Осуществлен психологический анализ видов интернет-зависимости. Описано психологическую природу каждого из видов аддикции. Выявлена специфика проанализированных видов интернет-зависимости.

Ключевые слова: интернет-зависимость, аддикция, аддикт, мотив, мотивационная сфера.

Kamynska O.V.

Rovno Regional Institute Postgraduate Pedagogical Education

AUTHOR'S CLASSIFICATION OF INTERNET ADDICTION AS A CRITERION OF THE MAIN MOTIVES OF USING THE NETWORK

Summary

This article describes the author's classification of Internet addiction. It is based on not the kind of leading activity in the network, as in most of the existing classifications and the main motivations for a person to spend a significant amount of time online, and the occurrence of a trigger addiction. Carried out psychological analysis of the types of Internet addiction. Described the psychological nature of each type of addiction. The specificity of the analyzed species of Internet addiction.

Keywords: Internet addiction, addiction, addicts, motive, motivation sphere.

УДК 159.923

ДИНАМІКА ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ В ДЕРЖАВІ

Климентович О.Б.

Національний університет «Львівська політехніка»

У статті розглянуто поняття «ціннісні орієнтації» провідними вченими. Теоретично досліджено можливість динаміки даного конструкту під впливом різноманітних чинників. Наведено елементи, котрі наповнюють поняття «ціннісні орієнтації» з точки зору студентської молоді. Визначено чи події, які відбувалися і відбуваються в країні, а саме революція на майдані, воснні дії вплинули на зміну пріоритетів в житті студента. Подано систему пріоритетних ціннісних орієнтацій для сучасної молоді, котра здобуває освіту, до соціально-економічної та політичної нестабільності в державі та після.

Ключові слова: ціннісні орієнтації, студенти, молодь, система ціннісних орієнтацій, пріоритети, соціально-економічна та політична нестабільність.

Постановка проблеми. Питання ціннісних орієнтацій студентської молоді посіло значне місце серед досліджень як в нашій державі, так і за кордоном. З плином часу змінюється середовище, потреби, бажання, пріоритети, які були актуальні кілька десятиліть назад втрачають свою значимість, натомість з'являються нові цінності, характерні сучасності. В період соціально-економічної та політичної нестабільності особливо гостро стоїть питання про динаміку ціннісних орієнтацій у суспільстві, оскільки знаючи чого прагне суспільство, що для нього є важливим на певному етапі можна зрозуміти в якому напрямку рухається держава: чи це взаємозалежність людей та діяльність на благо колективу чи навпаки активізація власних потреб на протипаку колективним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед дослідників, що займалися питаннями ціннісних орієнтацій студентської молоді останні десятиріччя можна назвати Н. Бондар, Ю. Бабенко, Я. Зайцева, В. Лісовський, С. Драч, Л. Панченко, А. Подольська, Л. Сокурянська, З. Сіркевич, С. Святненко, О. Виноградов. Беручи до уваги класиків слід зауважити, що ціннісні орієнтації за М. Рокичем є сталим конструктом, який проявляється у певному індивідуальному чи соціальному стилі поведінки, у переконаннях та установках до самого себе і оточуючого світу [2]. Система ціннісних орієнтацій, що об'єднує особистісні переконання, являється показником соціально-політичної, духовної позиції індивіда. Ціннісні орієнтації є своєрідним показником спрямування потреб, запитів, зацікавлень, соціальної

позиції чи духовного розвитку особистості. Наявність усталених ціннісних орієнтацій може свідчити про зрілість самої особистості [1].

Проте ціннісні орієнтації здатні проходити певні зміни, динаміку, розвиток під впливом тих чи інших чинників. В залежності від умов діяльності чи ситуації за В. Ядовим потреби людини утворюють ієрархічну структуру і діляться на:

- низький рівень, при якому установки змінюються за короткий проміжок часу;
- рівень групового спілкування, в якому основні потреби групи вже закріплені груповою мораллю, а відтак зберігаються незмінними протягом певного часу;
- рівень соціальної сфери, а саме діяльність, сімейне життя, дозвілля;
- максимально стійкий рівень, що включає ті соціальні умови життєдіяльності людини, які можуть змінюватись в рамках історичного часу. До даної категорії можна віднести економічні, політичні, культурні сфери [3].

Як зауважує автор, готовність, схильність суб'єкта до поведінкового акту, дії, вчинку або їх послідовності, а саме диспозиція, формується з потреб та ситуацій, в яких ці потреби реалізуються. У відповідності до сформованої ієрархії диспозицій виділяють:

- перший рівень, що включає в себе прості фіксовані установки. Вони формуються на основі фізичних потреб, предметних ситуацій;
- другий рівень, що складається з соціально фіксованих установок. Їх основу складають соціальні потреби, пов'язані з бажанням приналежності до групи;
- третій рівень системи – спрямованість інтересів особистості. Даний рівень проявляється у прагненні ідентифікувати себе з тією чи іншою областю діяльності. Саме тут відбувається становлення системи ціннісних орієнтацій, що призводить до саморегуляції поведінки особистості [3].

Елементи ієрархії диспозицій тісно взаємодіють один з одним, а сам механізм взаємозв'язку, як вважає В.А. Ядов, можна розглядати як механізм мотивації, що забезпечує доцільне управління поведінкою особистості, його саморегуляцію [3].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Слід зазначити, що тема динамічності конструкту «ціннісні орієнтації» студентської молоді українського суспільства в процесі соціально-економічної та політичної нестабільності на даний момент не досліджена вітчизняними науковцями. Таким чином існує загальна наукова проблема опису послідовного порівняльного аналізу ціннісних орієнтацій та їх динаміки.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження динаміки ціннісних орієнтацій студентської молоді під впливом соціально-економічної та політичної нестабільності в державі, розкриття поняття «ціннісні орієнтації» з точки зору респондентів та виявлення найбільш пріоритетних ціннісних орієнтацій студентської молоді українського суспільства.

Виклад основного матеріалу. Особливу увагу слід звернути на період докорінних змін у суспільстві, коли людина усвідомлює власну причетність до тих чи інших глибоких процесів, що таким чином впливає на формування ціннісних орієнтацій особистості. З однієї сторони, ціннісні орієнтації відображають особистісні переконання, мотиви, установки, проте з іншої – дана система установок становить елементи загальносуспільної структури цінностей.

Студентська молодь, як сегмент будь-якого суспільства, завдяки величезному інтелектуальному потенціалу, креативності, ініціативності є

рушійною силою. В період ранньої зрілості завдяки цілісній ідентичності особистості, довіри до світу, самостійності, ініціативності та компетентності відбувається самовизначення життєвого шляху. Студентська молодь найповніше і найшвидше реагує на будь-які зміни, а саме на реструктуризацію у суспільстві.

З метою дослідження динаміки ціннісних орієнтацій студентської молоді українського суспільства в процесі соціально-економічної нестабільності було проведено опитування студентів Національного університету «Львівська політехніка». Всього опитано 303 респонденти віком від 18 до 20 років, з них 55% жіночої статі і 45% – чоловічої. Дане опитування проходило у кілька етапів.

Перш ніж визначити динаміку ціннісних орієнтацій студентської молоді необхідно було зрозуміти, що саме сучасна молодь розуміє під цим поняттям. На першому етапі було запропоновано дати пояснення «ціннісним орієнтаціям». Згідно з результатами опитаних респондентів «ціннісні орієнтації» на їхню думку це: життєві орієнтири, моральні принципи, те, що в пріоритеті, духовні, соціальні, індивідуальні потреби, встановлені правила, власні цілі і погляди, статус у суспільстві, матеріальні блага, життєвий досвід. Певна частина респондентів більше конкретизувала і дала наступні означення «ціннісним орієнтаціям»: сім'я та близькі люди, людяність, емпатія, щирість, розуміння та вірність.

Отже, як бачимо, поняття «ціннісні орієнтації» для студентської молоді українського суспільства несе в собі важливі елементи внутрішньої структури особистості, що сформовані на базі життєвого досвіду і підкріплені суспільством. Їхнім основним змістом є сімейне благополуччя, добробут близьких, матеріальний достаток, а також набір альтруїстичних якостей особистості.

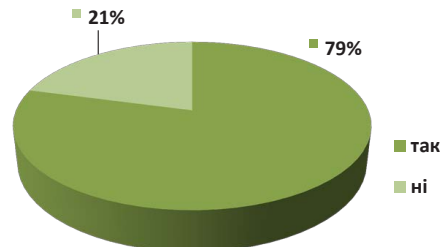

Рис. 1. Чи вплинули події в країні на зміну ваших пріоритетів? (загальна вибірка)

На другому етапі даного опитування досліджувалось чи події, які відбувалися і відбуваються в країні, а саме революція на майдані, воєнні дії вплинули на зміну пріоритетів в житті студента. За результатами опитування 79,14% респондентів дали ствердну відповідь на питання, що дозволило встановити зв'язок між цими подіями та зміною життєвих пріоритетів студентської молоді. Решта 20,86% респондентів не відчували суттєвих змін на фоні пережитого (рис. 1).

Розглядаючи статистику детальніше, слід зауважити, що серед опитаних студентів чоловічої статі різниця між тими, що підтверджують вплив подій в країні на особистісні пріоритети (58,14%) і тими, що його спростовують (41,86%) становить 16,28% (рис. 2).

У жіночій частині респондентів різниця становить 73,40%. Кількість жінок, що відчували на собі зміни під впливом того, що відбувається становила 86,70%, а ті, які не помітили особливих зрушень в сфері життєвих пріоритетів за останній рік – 13,33% (рис. 3).

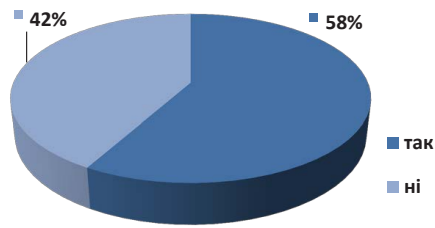

Рис. 2. Чи вплинули події в країні на зміну ваших пріоритетів? (чоловіча вибірка)

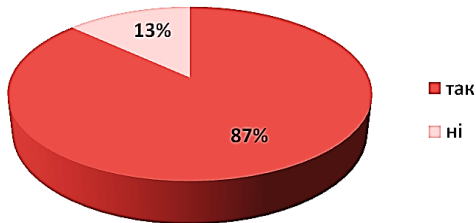

Рис. 3. Чи вплинули події в країні на зміну ваших пріоритетів? (жіноча вибірка)

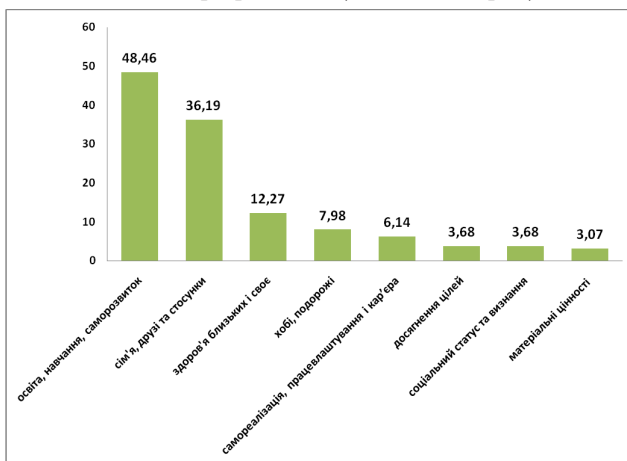

Рис. 4. Ієрархія ціннісних орієнтацій студентської молоді у 2013 р. (%)

Як бачимо з опитування, можна стверджувати, що зміни ціннісних орієнтацій студентської молоді залежать від соціально-політичних подій, що відбуваються державі.

Третій етап полягав у виявленні ціннісних орієнтацій, які були важливими рік тому. За отриманими результатами для студентської молоді найбільш важливим було питання освіти, навчання та саморозвитку, що є цілком логічним для їхнього віку. Наступними блоками є: сім'я, друзі та стосунки; здоров'я близьких і своє; хобі, подорожі; самореалізація, працевлаштування і кар'єра; досягнення цілей; соціальний статус та визнання; матеріальні цінності (рис. 4).

Список літератури:

1. С. Joseph Clawson, Donald E. Vinson. Human Values: a Historical and Interdisciplinary Analysis // Advances in Consumer Research. Т. 5. Kent Hunt, Ann Arbor. MI: Association for Consumer Research. Pages: 396-402.
2. Rokeach M. Nature of human values. N.-Y.: Free press. 1973. – 460 p.
3. Ядов В. А. Социальная идентификация в кризисном обществе // Социологический журнал. – 1994. – № 1. – С. 40.

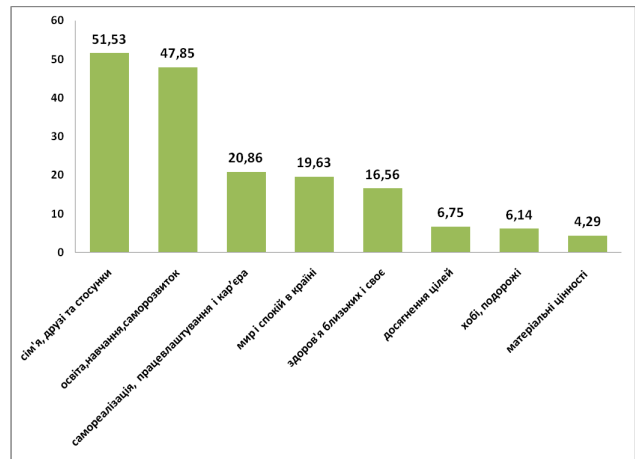

Рис. 5. Ієрархія ціннісних орієнтацій студентської молоді у 2014 р. (%)

На четвертому і останньому етапі ми визначали ієрархію ціннісних орієнтацій, які є пріоритетними на даний час для студентської молоді. Лідуючою позицією тепер займає блок сім'я, друзі та стосунки. Наступними виявились освіта, навчання та саморозвиток; самореалізація, працевлаштування і кар'єра; мир і спокій в країні; здоров'я близьких і своє; досягнення цілей; хобі та подорожі; матеріальні цінності (рис. 5).

Висновки і пропозиції. Отже, відповідно до даного дослідження, можна стверджувати, що зміни, які виявились серед системи ціннісних орієнтацій студентської молоді відбулись через соціально-економічну та політичну нестабільність в державі. Бачимо, що на перше місце вишли стосунки з рідними та близькими, бажання бути поруч з ними та їхня підтримка у нелегкий для всіх час. Появилась нова ціннісна орієнтація для даної вибірки «мир і спокій в країні», що включає в себе поняття безпеки та впевненості у майбутньому. У кількісному відношенні зросла значимість всіх блоків ціннісних орієнтацій. Як бачимо, побутуюча у суспільстві думка про те, що сучасна молодь все більше націлена на задоволення, перш за все матеріальних потреб, не знаходить підтвердження в нашому дослідженні, оскільки, як рік тому, так і на даний час рівень матеріального забезпечення знаходиться на останньому місці серед градації ціннісних орієнтацій респондентів. Слід зауважити, що для сучасної студентської молоді перестали відігравати значну роль такі цінності як «соціальний статус» та «визнання». Це може свідчити про те, що молодь почала менше звертати увагу на думку інших стосовно власної персони, активності і місця у соціумі, що в свою чергу веде до зменшення соціальних рамок і мотивує до активних дій в обраному напрямку всупереч можливих суспільних стереотипів.

Климентович О.Б.

Национальный университет «Львовская политехника»

ДИНАМИКА ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ УКРАИНСКОГО ОБЩЕСТВА В ПРОЦЕССЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ И ПОЛИТИЧЕСКОЙ НЕСТАБИЛЬНОСТИ В ГОСУДАРСТВЕ

Аннотация

В статье рассмотрено понятие «ценностные ориентации» ведущими учеными. Теоретически исследована возможность динамики данного конструкта под влиянием различных факторов. Приведены элементы, которые наполняют понятие «ценностные ориентации» с точки зрения студенческой молодежи. Изучено повлияли ли события, которые происходили и происходят в стране, а именно революция на майдане, военные действия на изменение приоритетов в жизни студента. Подано систему приоритетных ценностных ориентаций для современной молодежи, которая получает образование, до социально-экономической и политической нестабильности в стране и после.

Ключевые слова: ценностные ориентации, студенты, молодежь, система ценностных ориентаций, приоритеты, социально-экономическая и политическая нестабильность.

Klymentovych O.B.

National University «Lviv Polytechnic»

DYNAMICS OF VALUE ORIENTATIONS OF UKRAINIAN SOCIETY STUDENTS IN THE SOCIAL, ECONOMIC AND POLITICAL INSTABILITY IN THE COUNTRY

Summary

The article deals with the concept of «value orientation» leading scientists. Theoretically investigated the possibility of the dynamics of the construct under the influence of various factors. Elements that fill the concept of «value orientation» in terms of students. Determined or events that have occurred and are occurring in a country that is a revolution in the square, hostilities have changed the priorities in the life of student. Posted system priority value orientations for the youth of today, who gets education before socio-economic and political instability in the country and after.

Keywords: value orientations, students, youth, system values, priorities, socio-economic and political instability.

УДК 17.021.1:373.3

ЗАСВОЄННЯ ЕТИЧНИХ НОРМ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ: ПСИХОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ

Кравчук Л.В.

Київський університет імені Бориса Грінченка

У статті проведено аналіз існуючих психологічних підходів до проблеми засвоєння етичних норм молодшими школярами. Засвоєння етичних норм відбувається завдяки системі організованих впливів на їх свідомість та почуттєво-вольову сферу, організацію життєдіяльності, у процесі якої і набувається досвід етичних відносин. Автором підкреслюється, що це непростий процес, оскільки передбачає синтез раціонального і емоційного, логічного й емпіричного, духовного і практичного.

Ключові слова: молодші школярі, етичні норми, зовнішні впливи, свідомість, самосвідомість, установка.

Постановка проблеми. Засвоєння етичних норм молодшими школярами є важливою соціальною проблемою, оскільки включає не тільки етичне становлення окремої особистості, а й підвищення загальної культури суспільства в цілому. Її актуальність на сучасному етапі обумовлена соціально-психологічною ситуацією, яка виникла: старі моральні ідеали не відповідають вимогам часу, але й не визначено ключові ціннісні орієнтири, які б супроводжували життєдіяльність людей у нових умовах розвитку суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз психолого-педагогічних досліджень дозволяє стверджувати, що у психологічній науці існують різні підходи до розв'язання проблеми засвоєння етичних норм молодшими школярами. Для на-

шого дослідження важливе значення мають праці таких вітчизняних і зарубіжних психологів як Б. Г. Ананьєв, І. Д. Бех, Л. І. Божович, М. Й. Борисевський, Л. С. Виготський, Г. С. Костюк, Т. Є. Конникова, В. А. Крутецький, П. А. М'ясоїд, С. Л. Рубінштейн, Б. М. Теплов, Д. Н. Узнадзе, А. Маслов, К. Роджерс та багато інших. Учені розкривають закономірності морально-етичного розвитку, з'ясовують взаємозв'язки та взаємозалежності, виявляють психологічні механізми та умови цього процесу.

Мета даної статті полягає у здійсненні аналізу існуючих психологічних підходів до проблеми засвоєння етичних норм молодшими школярами.

Виклад основного матеріалу. Суттєве значення для розробки базових наукових підходів до розв'язання проблеми засвоєння етичних норм мо-